

Pujortarnermik inerteqquteqarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut

(Naalakkersuisut)

Saqqummiussissut

(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq, Agathe Fontain)

Siullermeerneqarnera

Matumuuna Naalakkersuisut sinnerlugit pujortarnermik inerteqquteqarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut saqqummiutissavara.

Pujortartarnerup peqqinnermut peqqissutsimullu ajoqutaasumik sunniutai nalinginnaasumik ilisimaneqarput ilisimatuussutsikkullu misissuisarnerni uppersaasorsorluagaallutik.

Tupa avatangiisinillu tupatorfiunngitsunik isumannaarineq, kiisalu tupanik nioqqutissat nalunaaqutserneqartarneri pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 5, 3. november 1994-imeersoq naapertorlugu, tupap ajoqusiisumik sunniutaasa annikillisinneqarnissaanut peqqinnissaqarfik pimoorussilerpoq siullermeersumik Inatsisartut peqqussutaanni aalajangersagaasumik. 1998-imi tupatortarnerup inerteqqutaanissaa pillugu maleruagassat sakkortusineqarput, 2000-milu Inatsisartut peqqussutaata nutaap akuersissutigineqarneratigut maleruagassiat taakku sakkortuseqqinneqarput.

Inatsisartut peqqussutaat kingulleq 2004-meersoq naapertorlugu avatangiisini pujortarfigeqqusaanngitsut pillugit maleruagassat sakkortuseqqinneqarput. Illuni kikkunnit tamanit orninneqartartuni tupatortarnermut maleruagassat siornatigut nalornissutigineqartaraluartut, peqqussutip aalajangersaavigaa illuni peqqussummut ilaatinneqartuni tupatortarnerup inerteqqutaalersinneqarnissaa.

Inatsisartut ukiakkut 2007-imi aamma upernaakkut 2008-mi ataatsimiinneranni inini tamanit najorneqarsinnaasuni tupatortarnerup killiliiffigineqarnissaanut siunnersuutit sisamat oqaluuserineqarput (UKA 2007/129 aamma 169 kiisalu UPA 2008/28 aamma 38). Pujortartarnerup ajoqutaasumik sunniutaasa erseqqissumik nassuerutigineqarnerat oqallinnerni erserpoq, Inatsisartullu aalajangiipput inini tamanit najorneqarsinnaasuni pujortarneq inerteqqutaalissasoq

Statens Institut for Folkesundhed (Innutaasut peqqinnissaat pillugu Naalagaaffiup Ilisimatusarfia) nunatsinni innuttaasunik misissuineramik 2005-imiit 2007-imut ingerlatsimavoq. Misissuinermit tassanga erserpoq anersaartuutitigut puatsigullu tupamut attuumassuteqartumik kræfteqarneq kræfteqartuni nunatsinni atugaanerpaasoq, pujortarnerullu kingune-

risaanik aamma allat pujortarnerisigut pujumik najuussuinerup kingunerisaanik toqquteqartartut toqusartut tamarmiusut amerlassusiisaa sisamararterutaasa missaanniittut.

2005-imiit 2007-imut kalaallit quliugaangata arfinillit tupatortuusarput. Tamanna 1993-imut sanilliullugu ikileriarnuvoq, taamanikkut inuit quliugaangata arfineq-pingasungajaat pujortartarmata. Tamatuma saniatigut Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup naatsorsuutaasa paasinarsisippaat, piffissami 1998-imiit 2008-mut innuttaasuni 14-it sinnerlugit ukiulinni katillugit atuisarnerit ikileriarsimasut.

2002-miit 2005-imut Europami nunani USA-milu naalagaaffinni arlalinni avatangiisit pujortarfigeqqusaanngitsut pillugit inatsisiliorqarpoq. Inatsisitigut ataatsimut isigalugu tamat ornittagaanni, neriniartarfinni suliffeqarfinnilu, nunanilu amerlanerni imerniartarfinni tupatoqqusaannginneq atuutilersinneqarpoq.

Nunat taakku ilaanni arlalinni tupatoqqusiunnaarnerup sunniutaanik misissuisoqarpoq. Misissuinermit ilaatigut uummatip taqaasigut milittoortarnerit naatsorsuuserneqarput. Ataatsimut isigalugu nunani avatangiisini tupatoqqusiunnaarfiusuni uummatip taqaasigut milittoortarnerit amerlassusiat ikileriaateqarpoq.

Danmarkimi avatangiisit pujortarfigeqqusaanngitsut pillugit inatsisip 2007-imeersup naliliiffigineqarnerata paasinarsisippaa, inatsisip atuutilernerata kingorna suliffeqarfinni, ilinniarfeqarfinni, imerniartarfinni, neriniartarfinni kaffisorniarfannilu pujortartanngikkaluarluni putsumik najuussuisarnerni akornutaalersartut ikileriarsimasut.

Nunani allani avatangiisit pujortarfigeqqusaanngitsut pillugit inatsisinik atuutsitsifiulersuni misissuinerit danskillu avatangiisit pujortarfigeqqusaanngitsut pillugit inatsimmik naliliinerisa paasinarsisippaat, illup iluani tupatoqqusiunnaarneq sunniuteqarsimasoq, taamaalillunilu tamanna innuttaasut peqqissusiannik siuarsaasimasoq, taamatuttaarlu pujortartanngikkaluarluni putsumik najuussuisarnerni akornutaalersartut ikileriarnerat ilapittorsimagaa.

Pujortarnermik inerteqquteqarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuuteqarnikkut, tupatortartut ullumikkut ikiliartornerisa qularnaarneqarnissaa, innuttaasut peqqissuunissaasa siuarsarneqarnissaa, pujortartanngikkaluarlunilu putsumik najuussuisarnerni akornutaalersartut pinaveersaartinneqarnissaat neriutigaara.

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuutip Inatsisartuni soqutigalugu oqaluuserineqarnissaanut matumuuna tunniuppara.